

UOT: 82:801.6; 82-1/-9

MAHİRƏ İSMAYILOVA

HÜSEYN İBRAHİMOVUN “ƏSRİN ONDA BİRİ” ROMANI:
ATALAR SÖZLƏRİ VƏ MƏSƏLLƏRDƏN YARADICI İSTİFADƏ

Məqalədə xalq yazıçısı Hüseyn İbrahimovun yaradıcılığına müraciət edilmiş, onun “Əsrin onda biri” romanında işlətdiyi folklor nümunələrinə, xüsusilə də atalar sözü və məsəllərə nəzər yetirilmiş, təhlillər aparılmışdır. Azərbaycan tarixi romanlar sırasında dayanan bu roman folklor nümunələri ilə zəngin olan bir əsərdir. Əsərdə Azərbaycan şifahi xalq ədəbiyyatının folklor nümunələrinə, xüsusilə atalar sözləri və məsəllərə geniş yer verilmişdir. Əsərdə həmçinin ərəb və farslara məxsus bəzi folklor nümunələrinə də rast gəlinir. Bütün bunlarla yanaşı müəllifin yaradıcı xarakterindən doğan və müəlliflik yükü daşıyan folklor ağırlıqlı nümunələr də əsərin bədii estetikasını zənginləşdirmişdir. Aparılan təhlillər və tədqiqat nəticəsində əsərdə yer alan atalar sözləri və məsəllər təhlilə cəlb edilmişdir.

Açar sözlər: Hüseyn İbrahimov, “Əsrin onda biri”, folklor, atalar sözləri, məsəllər.

Ötən il yüz illik yubileyi dövlət sərəncamları ilə bütün Azərbaycanda qeyd edilən, Naxçıvanın qədim və köklü kəndlərindən biri olan Şahtaxtı kəndində dünyaya göz açan Azərbaycan Xalq yazıçısı Hüseyn İbrahimov öz yaradıcılığı ilə hələ sağlığında oxucuların sevgisini qazanmışdır. Bu sevginin nəticəsi kimi Naxçıvan Muxtar Respublikası Ali Məclisinin Sədri cənab Vasif Talıbov 2019-cu il may ayının 13-də, eyni zamanda Azərbaycan Respublikasının Prezidenti cənab İlham Əliyev 2019-cu ilin may ayının 18-də Xalq yazıçısının 100 illik yubileyinin qeyd olunması ilə bağlı sərəncamlar imzalamışlar. Bu dövlət sənədləri yazıçının yaradıcılığını yenidən diqqət mərkəzinə çəkdi. Biz də bu mənada Hüseyn İbrahimovun əsərlərində folklor mövzusunun araşdırmaya cəlb etdik.

Yazıçının çoxşaxəli yaradıcılığı içərisində diqqəti cəlb edən əsərlərdən biri, heç şübhəsiz “Əsrin onda biri” romanıdır. Bu roman tarixi nöqtəyi-nəzərindən yazılması baxımından folklor nümunələri ilə zəngin olan bir əsərdir. Romanda dilimizdə işlək olan bir çox atalar sözləri və məsəllərə rast gəlirik.

Rusların ibrətamiz söz, qanadlı söz, qızıl söz, yunanların və romalıların hakim fikirlər, italyanların xalq məktəbi, ingilislərin və fransızların təcrübənin barı adı verdikləri atalar sözləri və məsəllər tarix boyu yaranmış, yayılmış, formasını dəyişərək təkmilləşmişdir. Hazırda günümüzdə də həm şifahi xalq ədəbiyyatımızda, həm də yazılı ədəbiyyatımızda yeni atalar sözləri və məsəllər yaranmaqdadır. Yazıçı Hüseyn İbrahimov da folklorun hikmətli və zəngin olan mənə, məzmun və forma etibarını ilə bir-birindən çox ehtiyatlı şəkildə seçilən iki janrını – atalar sözləri və məsəlləri obrazları vasitəsilə əsərdə çox məharətlə istifadə etmişdir. Atalar sözlərinin çoxu ata-babalarımızın tarixi dövr ərzində yaşadığı həyat təcrübəsi əsasında formalaşan əxlaqi-tərbiyəvi əhəmiyyət kəsb edən ifadələrdir. Bu kimi hikmətli sözlərdə əsrlər boyu paxıllıq, xəyanət, ikiüzlülük, qorxaqlıq pislənmiş. humanizm, xeyirxah əməllər, mərdlik, doğruluq, sadıqlıq təbliğ olunmuşdur.

Atalar sözləri və məsəllərin ibrətamiz yükü barədə Firidun bəy Köçərli fikirləri də olduqca dəyərlidir. Firidun bəy Köçərli qeyd edir ki, “Türk dilində neçə min hikmətamiz məsəllər var ki, tamamı təcrübə yolu ilə deyilibdir. Millət həddən ziyadə məsəllər, hikmətamiz sözlər icad ediblər ki, bunların vasitəsilə biliyini, təcrübəsini, hikmətini izah ediblər. Millət

hər bir ittifaqda münasib hal söyləməyini, dünyada dolanmasını, insanlar ilə rəftarını və sairə məxluqlarla əlaqəsini az sözlü, amma dərin mənalı “müfid-müftəsər” kəlamı ilə bəyan qılır” [4, s. 117]. Atalar sözlərinin bir çoxu dildə öz konkretliyini tapmış, istər yazılı ədəbiyyatda, istərsə də şifahi ədəbiyyatda istifadə olunmuşdur.

“Əsrin onda biri” romanını oxuduqca görürük ki, atalar sözləri heç bir dəyişikliyə məruz qalmadan (mənsubiyyət, hal şəkilçisi qəbul etmədən, sözlərin yeri dəyişilmədən) konkretliyini saxlayaraq olduğu kimi yazıçı tərəfindən mətnə istifadə olunmuşdur. Buna aşağıdakı nümunələri misal gətirmək olar:

“– Rəis söhbətə yekun vurmaq məqsədiylə Hatib ibn Mübarəkin son sözünü deməyə macal vermədi: – Özünüz min dəfə minbərdə demisiz ki, insaf dinin yarısıdır” [3, s. 37] kimi atalar sözlərinin hər birində nümunənin daşdığı mənaya uyğun olan mətləblər şərh olunaraq fikrə aydınlıq gətirir:

“– Demədin ki, Məsud ibn Əbutahir də memardır ? – dedim. Deyir ki, Əbubəkir oğlu istəsə Məsudu özünə müavin götürə bilər. Məsud ibn Əbutahir bu sözləri eşidən kimi öz-özünə donquldandı. – Sonra rəisə müraciətlə soruşdu: – Saray sahibi bildi ki, mən sərdabəyə çəkilən xərcin altıda birinə də razıyam? – Onu da dedim bildi. Dedi ki, ucuz ətin şorbası olmaz” [3, s. 150]. Əsərdə Məsud ibn Əbutahirə rəisin arasında keçən bu dialoqda işlənən atalar sözüylə yazıçı həm Mömünəxatun türbəsinin inşasına, həm də memar Əcəmiyə göstərilən diqqət və dəyəri ön plana çəkərək bu şəkildə ifadə etmişdir. Bu kimi onlarla atalar sözünü yazıçı obrazın nitqi vasitəsilə mətnə daxil edərək həm öz təhkiyəsini zənginləşdirir, həm də ifadə olunan mətləbi daha tutarlı şəkildə oxucuya təqdim edir.

Obrazlar arasındakı dialoqda bir qəhrəmanın eyni zamanda ardıcıl olaraq atalar sözlərindən istifadə etməsinə əsərin bir neçə hissəsində rast gəlmək mümkündür. Buna aşağıda qeyd etdiyimiz nümunələri də misal gətirmək olar ki, bunların hər birini müəllif roman boyu ustalıqla istifadə edir. Həmin atalar sözlərinin bəzisi bunlardır:

“Zər qədrini zərgər bilər” [3, s. 125], “Qızılı əfsardan sor, cövhəri quyuçudan” [3, s. 125], “Qızıl arvadındı, qılnc ərin” [3, s. 126], “Zər ilə olan, zor ilə olmaz” [3, s. 127], “Deyərlər qızıl görəndə qeysər də (padşah da) yoldan çıxar” [3, s. 126].

Qeyd olunan atalar sözlərinə nəzər yetirdikdə isə hər birinin qızılla bağlı olduğu diqqəti cəlb edir. Buna səbəb isə əsərin “Kuzəçi, dəmirçi, zərgər” başlıqlı hissəsində zərgər Mustafanın öz sənətinə, peşəsinə aid olan atalar sözlərini söyləməsidir. Onu da qətiyyətlə demək olar ki, ötən əsrin sonlarında qələmə alınan bu romanın yazıldığı dövrdə başlıqda adı verilən “kuzəçi”, “dəmirçi”, “zərgər” kimi xalq sənətkarlığı peşələrinin sıradan çıxma ehtimalı, yox olması qorxusu müəllifi belə bir üslubdan istifadə etməyə sövq etmişdir. Əsərin baş qəhrəmanı olan Əcəminin də sənətkar olması yazıçıya əlavə kömək etmişdir. Yeni xarakterlər həm tarixi romanın süjet axıcılığını rəvnəqləşdirmiş, həm də sənət sahiblərinin dilindən istifadə edən Hüseyn İbrahimov həmin peşələrlə bağlı xalq hikmətlərini dilə gətirmişdir.

Yazıçı romanda Əcəmi, Kəmaləddin Naxçıvani və Məhəmməd Cahən Pəhləvan kimi şəxsiyyətlərin təmsalında atalar sözləri və məsəllərin elə nümunələrinə müraciət etmişdir ki, bu, onların tarixi nüfuzlarına heç bir xələl gətirməmiş, əksinə həmin tarixi şəxsiyyətləri gözümüzə daha da böyütmüşdür:

“Kəmaləddin Naxçıvani ürəyində baş şeyxə rişxənd etsə də, köpəyin duası müstəcəb olsaydı, göydən yağış əvəzinə sümük yağardı, kəlamını xatırlasa da, əl-qolunu ölçərək bədahətən şeir qoşub onu məth etməyi də lazım bildi” [3, s. 152]. Dövlətinin inkişafını və taxıl ehtiyatının artırılmasını, taxıl vergisinin ləğv edilməməsini qətiyyətlə söyləyən Mə-

həmməd Cahan Pəhləvan isə öz fikirlərini qeyd olunan atalar sözü ilə yekunlaşdırır: “– Dövləti, ölkəni çörəksizlik nüfuzdan salar, kişini çörəksizlik cayız edər. Həm də, ac qılınca çapar, deyiblər ha!” [3, s. 190].

Şifahi xalq ədəbiyyatında və “Əsrin onda biri” romanında işlənən atalar sözlərinə nəzər yetirdikdə görürük ki, bir neçə atalar sözlərində ifadələrin və sözlərin yeri dəyişdirilmişdir. Bu dəyişimə səbəb isə folklor nümunələrinin ağızdan-ağıza keçərək müxtəlif insanlar tərəfindən müxtəlif formalarda ifadə olunmasıdır. Buna nümunə olaraq əsərdən seçilmiş aşağıdakı mətndə işlədilən atalar sözlərini qeyd edə bilərik:

“– Yoxsa unutmusan ki, nəzərini üstündən çəkdim hələ atabəy-əzəmin dövründə şələni vermişdilər qoltuğuna. O ki, qaldı sarayın ikinci sahibinə, nə vaxt göz eləsəm, harayın Bağdada çatmamış tükünü didər. Ağır otur, batman gəl” [3, s. 149]. Yazıçı olduqca zəngin xalq hikmətlərini romanda rəislə dialoq zamanı baş şeyxin dilindən vermişdir. “Atalar sözü” toplusuna nəzər yetirdikdə “Ağır tərən, ağır dur” [1, s. 27], “Ağır daş batman gələr” [2, s. 27] kimi fərqli ifadə edilmiş atalar sözlərinə rast gəlirik. Burdan da məlum olur ki, yazıçı bu atalar sözünün məna eyniliyinin birləşməsindən meydana gələn “Ağır otur, batman gəl” kimi yeni ifadəli atalar sözünü əsərə daxil etmişdir. Açıqı bu nümunəni sonralar tərtib edilən atalar sözləri toplusunda görə bilirik.

Xalq yazıçısı Hüseyn İbrahimov atalar sözləri və məsəllərin dilimizdə istifadə etdiyimiz orijinal variantları ilə bərabər dəyişdirilmiş variantlarını da əsərdə istifadə etmişdir ki, bu tip atalar sözləri və məsəllərə əsərin bir neçə yerində də rast gəlirik: “Təbib-i-hünkar da şübhəli-şübhəli fikirləşmişdi: Deyən qafil deyil, dedirdən qafildir” [3, s. 356]. Yazıçının istifadə etdiyi bu atalar sözünün orijinal variantı “Deyən qafildir, dedirdən qafil deyil” [2, s. 244] şəklindədir. “Qafil” sözünün məna xüsusiyyətinə nəzər yetirdikdə görürük ki, “nə edəcəyini və başına nə gələcəyini əvvəldən düşünməyib, işini boş tutan, qəflətdə olan” [7] deməkdir. Burda işlənən, “deyən qafildir” kəlməsi insana, “dedirdən qafil deyil” kəlməsi isə Allaha işarədir. Allah isə heç vaxt qəflətdə ola bilməz. Bütün bunları qeyd edərək deyə bilərik ki, yazıçı atalar sözünün hökmdarın əlacsız qaldığı bir zamanda Tanrıya üsyan kimi dilə gətirmişdir.

Tarixi qaynaqlardan məlum olur ki, əsərdə baş verən hadisələr əsasən XII əsrə aiddir. Bildiyimiz kimi ərəb və fars dilləri bu dövrdə Azərbaycanda hakim mövqə tutmuş, onun coğrafiyası xeyli genişlənmiş, vətənimizin bütün şəhər və kəndlərini əhatə etmişdir. Elə bu səbəbdən də əsərdə ərəb və fars dillərinə məxsus bəzi atalar sözləri və məsəllər də yer almaqdadır: “Vəzir bu dəfə cavan qula bir də diqqətlə baxdı. Şəmsəddin onun baxışlarındakı rəhm cizgilərini görən kimi sındı, yumşaldı. La yəcik minəl-məlihi illəl-məlih” (Yaxşı adam yaxşı da iş görər) dedi. Cavan qulun ağıllı sözləri bu dəfə vəzirin qəlbində azacıq da olsa rəhm qılgıcımı közərtdi” [3, s. 29].

Yazıçı Hüseyn İbrahimov bütün tarixi faktları nəzərə alaraq ərəbcə və farsca işlənən atalar sözləri və məsəlləri obrazların diliylə əsərə daxil etmiş baş verən hadisələrin tarixiliyini daha da ön plana çəkmişdir:

Baş şeyx: – Bərəkallah, deyib, nəhayət dilləndi: – Bilirsən, Qureyş aqilləri burada nə deyiblər? – Hatib ibn Mübarək sualına elə oradaca özü də cavab verdi: – Deyirlər: “Həl yur-təca matar bilə sihab” (Bulud olmasa yağış yağmaz) [3, s. 31]. Yaxud, – Qüreyiş aqilləri deyiblər: “Qaddir fil əməl tuncu münəzzəl”, (İşini ehtiyatlı gör ki, səhv etməyəsen) [3, s. 65]. Əsərdə “Bulud olmasa, yağış yağmaz” kimi tərcümə edilən atalar sözü Azərbaycan folklorunda “Od yanmasa, tüstü çıxmaz”, “İşini ehtiyatlı gör ki, səhv etməyəsen” atalar sözü isə “Ehtiyatlı igidin anası ağlamaz” [1, s. 313] şəklində ifadə olunmaqdadır. Fərqli ifadələrlə

işlədilməsinə baxmayaraq bu atalar sözləri mənə etibarilə eynilik təşkil edir. Bu tip atalar sözləri əsərdə Məhəmməd Cahən Pəhləvan, Əcəmi, Baş Şeyx, Hatib ibn Mübarək obrazlarının monoloq və dialoqlarında yer alır. Həmin nümunələrdən bir neçəsi aşağıdakılardır: “Ər-rasul mubəlligün ğayri məlum” (Elçiyə zaval yoxdur) [3, s. 99], “Əl kitəb neməlnis fi səatil vəhdə” (Tək olduqda ən yaxşı yoldaş kitabdır) [3, s. 131], “Ma hiç cahən hiç” (Biz də heçik, cahən da) [3, s. 134], “La tərəkəb farasə ğayrikə” (Özgə atına minən tez düşər) [3, s. 148], “Hilmul insan aunuhu” (Dözüm insanın köməkçisidir) [3, s. 219], “Züllü avac avacun” (Əyri ağacın əyri də kölgəsi olar) [3, s. 229].

Bununla yanaşı Hüseyn İbrahimov dahi Azərbaycan şairi Nizami yaradıcılığına müraciət edərək şairin istifadə etdiyi farsca atalar sözlərini Əcəmi obrazı vasitəsilə “Əsrin onda biri” romanına daxil edib. Beləliklə, həm folklor nümunəsini oxuculara təqdim etmiş, həm də iki dahi şəxsiyyəti yan-yanə gətirərək əsərin ədəbi-bədii estetikasını yüksəltmişdir: “– Əcəmi biraz fikrə getdi, gözlərini yumub dinmədi. Sonra handan-hana qırıq-qırıq danışdı: Düz deyirsən, Cəmil. Elə buna görə də uzun-uzun yollar keçib gəlmişəm ki, ata-baba yurdu, övladlarımı, Şeyx Yusifin məqbərəsini, Mömünə Xatunun məqbərəsini yaxından görüm. Yoxsa bu torpaq mənə öz qoynuna halallıqla qəbul etməz. – Əcəmini yenidən öskürək tutdu. Əcəmi bir-iki ağız da öskürüb güclə sözünə davam etdi. – Dostum Nizami deyib: “Həmə mömkenol-vocudi rəqəmi həlak darəd” (Əcəldən heç kim yaxa qurtara bilməz)”. – Dostun axı bunu da deyib: “To ke vacebol-vocudi əzəlo əbəd bəmani” (Yaradana ölüm yoxdur bu dünyada)” [3, s. 379].

Ədəbiyyatımızda müəllifi məlum olan “atalar sözləri” – müdrik fikirlər də kifayət qədərdir. Onların da bir çoxu yazıçıların və şairlərin yaradıcılığında işlətdikləri özünəməxsus hikmətli sözlərdir ki, buna da müəllifli atalar sözü deyilir. Bu cür atalar sözlərinə nəinki Azərbaycan yazılı ədəbiyyatında, hətta dünyaca məşhur olan yazıçıların əsərlərində də rast gəlirik. Demək olar ki, müəllifli atalar sözləri və hikmətli ifadələr təkcə yazıçılar tərəfindən deyil, eyni zamanda bütün dünyada tanınan alimlər, həkimlər, filosoflar, politoloqlar, dövlət başçıları və digər peşə sahibləri tərəfindən də söylənilmişdir. Bütün bunlarla yanaşı təhlil edilən bu əsərdə də müəllifin özünün yaratdığı atalar sözünə rast gəlirik: “İnsanın əməli də işıqlı, nurlu olanda, niyyəti təmiz pak olanda sənət də işıqlı olur, ölməz olur, əbədi olur [3, s. 72]. “Məhəbbət, eşq qala deyil ki, qoşun çəkib alasan” [3, s. 76], “Ürək darvaza deyil ki, hər buyuran gəlib keçər” [3, s. 77], “İlk addım həmişə çətin olur, ilk addımda həmişə qorxu, həyəcan var, həm də cürət, igidlik, arzuya çatmaq məramı” [3, s. 83]. “Təkcə özü üçün yaşayanlar nadanlardır, namərdlərdir” [3, s. 297].

Bütün bu hikmətli ifadələrdən belə nəticəyə gəlmək olar ki, bir çox dahi şəxsiyyətlər kimi həyatın çətin sınaqlarından çıxmış, böyük təcrübələr qazanmış Hüseyn İbrahimov da bu təcrübələr sayəsində həm möhtəşəm “Əsrin onda biri” romanını, həm də bu romanda özünəməxsus atalar sözlərini yaratmağa nail olmuşdur. Yazıçı əsərdə atalar sözləriylə yanaşı məsəllərdən də yerli yerində istifadə edərək obrazların dilini daha da zənginləşdirmişdir. Folklorun bu janrının kökü müəyyən hadisələrə, lətifələrə, nağıllara, rəvayətlərə dayandığına görə müəyyən izahlar tələb edir. “Demetre törəməsi bunun çaldığını oynamasa anasını ağlar qoyacaq” [3, s. 23], “Təzə hökmdarı xəlifənin özü də çox yaxşı tanıyır. Dabbaxda gönünə bələddir” [3, s. 32], “Bu sözbaz milçəyi qaldırıb altından fil çıxaran şəhərin camaatına, ələlxusus qeybət üçün zülü gedən övrətlərinə də rəisin ağzından qaçırdığı hədyan-hədyan sözlər lazımdır” [3, s. 34], “Cəmil biraz fikrə gedir. –Eh, nə ola həmişə eləcə körpə olub qalasan! Bir də nə vecinə, üçdə alacağı yox, beşdə verəcəyi” [3, s. 47].

Əsərdə tədqiq və təhlil olunan atalar sözü və məsəllərə nəzərən qeyd etmək olar ki, həm məsəllərdə, həm də atalar sözlərində “dedilər, deyiblər, deyilənə görə, deyərlər, belə deyirlər” söyləmlərinin işləndiyinin də şahidi oluruq. “Əcəmi yenə çiyinlərini çəkdi, Rəhmətlik atam deyərdi: Xəbər gətirdilər ki, Əzrayıl uşaq paylayır. Ata-analar dedilər: Bizimkinə dəyməsin, onunkunu istəmirik” [3, s. 50].

Yazıçı təkcə Azərbaycan şifahi xalq ədəbiyyatındakı məsəllərlə kifayətlənməmiş, Əcəminin dilindən farsca məsələ də müraciət edərək, hətta obraz vasitəsilə fars məsəli olduğunu da qeyd etmişdir:

“Əcəmi bir dəfə dedi: “Şəb obestonəst ta zayəd səhər”. Dedim usta yaxşı başa düşmədim. Dedi: yəni “gecə hamilədi, görək səhər nə doğacaq. Fars məsəlidir yadımda qalıb” [3, s. 369]. Yazıçı bu məsələ müraciət etməklə Duman, Dəbir və Əcəminin baş verən hadisələrin sonunun necə olacağına dair nigarançılıqlarını ifadə etmişdir.

Aparılan tədqiqat və təhlil nəticəsində onu deyə bilirik ki, əsər tarixi faktlarla yanaşı, həm də folklor nümunələri ilə zəngin olan bir əsərdir. Haqqında bəhs olunan möhtəşəm romanda demək olar ki, folklorun bir çox janrlarına aid nümunələrə rast gəlmək mümkündür. Bu cür möhtəşəm bir əsəri ancaq dərin biliyə malik olan, öz milli dəyərlərinə bağlı olan, həm ədəbiyyatımıza, həm də tariximizə yaxından bələd olan, vətənpərvər yazığımız Hüseyn İbrahimov qələmə ala bilərdi. Atalar sözü və məsəllər nöqtəyi-nəzərindən təhlilə cəlb etdiyimiz Hüseyn İbrahimovun “Əsrin onda biri” romanı belə nəticəyə gəlməyə əsas verir ki, yazıçı xalq süzgəcindən süzülüb gələn bitkin fikirlərdən bol-bol yararlanmışdır. Həmin atalar sözləri və məsəllər vasitəsi ilə həm folklor nümunələrimiz yenidən oxucu yaddaşına gətirilir, həm də əsər oxunaqlılıq qazanır. Müəllifin mətndən irəli gələn özünə aid fikirləri də məhz xalq-müəllif-obraz üçbucağından doğan yaradıcılıq aktı kimi yadda qalır.

Onu da qeyd edək ki, “Əsrin onda biri” romanında folklorumuzun digər janrlarına da yer verilmişdir ki, bu da ayrıca bir məqalədə geniş şəkildə təhlil və tədqiqata cəlb olunacaqdır.

ƏDƏBİYYAT

1. Atalar sözü. Bakı: Yazıçı, 1985, 690 s.
2. Əfəndiyev P. Azərbaycan şifahi xalq ədəbiyyatı. Bakı: Maarif, 1981, 397 s.
3. İbrahimov H. Əsrin onda biri. Bakı: Avrasiya Press, 2005, 384 s.
4. Köçərli F. Seçilmiş əsərləri. Bakı: Azərb.SSR EA Nəşr., 1963, 341 s.
5. <http://zim.az/folklor/1325-atalar-sz-v-msllrin-tlim-trbiyvi-xsusiyttri-haqqnda.html>
6. <http://freedomaga.blogspot.com/2009/01/atalar-szlrin-trif-vermzdn-vvl-mxtlif.html>
7. <https://azerdict.com/az/izahli-luget/qafil>

AMEA Naxçıvan Bölməsi

E-mail: ismayilovamahire91@gmail.com

Mahira İsmayilova

HUSSEIN İBRAHİMOV NOVEL “ONE TENTH OF A CENTURY”: CREATIVE USE OF PROVERBS AND SAYINGS

The article has addressed to the peoples writer Huseyn İbrahimov, his folklore examples, especially proverbs and sayings used in the novel “One tenth of a century”, and analysis have been made. This novel, which stands among the historical novels of Azerbaijan, is a work rich in folklore examples. Folklore examples of folk

oral literature of Azerbaijan, especially proverbs and sayings are widely covered in the work. The work also contains some examples of Arabic and Persian folklore. At the same time, folklore examples of the author creative nature and the burden of authorship have enriched the artistic aesthetics of the work. As a result of the analysis and research, the proverbs and sayings included in the work have been involved in the analysis.

Keywords: *Hussein Ibrahimov, "One tenth of a century", folklore, proverbs, sayings.*

Махира Исмаилова

**РОМАН ГУСЕЙНА ИБРАГИМОВА “ОДНА ДЕСЯТАЯ ВЕКА”:
ТВОРЧЕСКОЕ ИСПОЛЬЗОВАНИЕ ПОСЛОВИЦ И ПОГОВОРОК**

В статье рассматривается творчество народного писателя Гусейна Ибрагимова, проанализированы образцы фольклора, используемые им в романе “Одна десятая века”, особенно пословицы и поговорки. Этот роман, стоящий в ряду исторических романов Азербайджана, богат образцами фольклора. В произведении широкое место отведено фольклорным образцам устной народной литературы Азербайджана, в частности пословицам и поговоркам. В работе также представлены некоторые фольклорные образцы арабских и персидских народов. Наряду со всем этим, художественную эстетику произведения обогатили и образцы фольклора, рожденные творческим характером автора и несущие авторскую нагрузку. В результате проведенных исследований были проанализированы пословицы и поговорки в произведении.

Ключевые слова: *Гусейн Ибрагимов, «Одна десятая века», фольклор, пословицы, поговорки.*

(Filologiya üzrə elmlər doktoru, professor Hüseyn Həşimli tərəfindən təqdim edilmişdir)

Daxilolma tarixi:

İlkin variant 31.10.2019

Son variant 28.01.2020